

UNIKE TREKK VED DEN APOSTOLISKE LÆRETRADISJON

Jesu dåpsbefaling forventer at den lære han ga i begynnelsen, den skal han motta på den ytterste dag. Befalingen forutsetter at denne kontinuitet er mulig i forandringenes verden. Hvilke vilkår må da være oppfylt for at overlevering skal finne sted «alle dager» i generasjonsløpet? Svaret fremkommer av skriftene i Nytestamentet.

Forholdet kontinuitet og forandring gjelder *kollektiv*tradisjoner verden over. Det er her tale om *sosiale* enheter med en forhistorie som går lengre tilbake enn tre generasjoner. Deres historie om deltakernes *samhandling* omfatter tilblivelse (el initiering), etablering og formidling (el tradering) på ulike nivå. Eksempler i kristen sammenheng: gruppe, menighet, organisasjon, osv. De fremtrer i tidens løp som *dynamiske* størrelser. Noe består, annet faller bort. Tradisjon er aldri lik et depositum i banken, til bruk i påkommende tilfelle. La oss vende tilbake til Jesu befaling og søke det nødvendige vilkår i aposteltiden, bevitnet i Nytestamentets skrifter. Følgende oversikt reflekterer min forskning i kristelig folketradisjon.

UNIKE TREKK VED KIRKENS FREMTREDEN I BEGYNNELSEN

1. Unik var kirkens fremtreden uten en *forberedelsesfase*.

Ingenting vitner om usikre disipler, som etter Jesu oppstandelse utvekslet meninger om en fremtidig virksomhet. Ingen lederautoritet trakk den samlende konklusjon. De fulgte den Oppstandnes befalinger om å vente i Jerusalem inntil Pinsedagen.

2. Unik var kirkens fremtreden som *etablert* kirke på Pinsedagen.

Urmenigheten fremstod om en frukt av *prekenembetets* mandat og fullmakter fra den oppstandne Kristus (Lk 24:47). Alt var gjort ferdig. *Dåpen* til Jesu død ble forvaltet som inngangen til den nye pakts gudsfolk (Apg 2:38). **Apg 2:42** – *De holdt fast ved apostlenes lære, osv.* I kirkens fellesskap på dåpens grunn holder menigheten *Herrens Nattverd*, den eneste sosiale institusjon han innstiftet for å være hos sine venner, virksom med forsoningens goder etter sin død, oppstandelse og opptagelse til Faderens nådeside.

3. Unik er menighetens *legitimitet*. Dens gudstjenestelige virksomhet har ingen fornuftig begrunnelse, annet enn Guds løfter oppfylt i en Jesus-historie «sett og hørt» (Apg 4:20).

Den oppstandne Jesus er «HERREN», virksom til stede i de handlinger han befalte (1 Kor 10:3. Se de kirkerettslige ordninger i forutgående kapitler). Forvaltet på troskapens vilkår er de innstiftede handlinger i nåtid er Guds kirkes unike kjennetegn, de vi ser og hører i den forsamlede menighet. Kristus-bekjennelsen presiserer budet «Du skal ikke ha andre guder foruten meg». Synlige påminnelser er kirkerommets inventar $\neg$ prekestol, døpefont, et nakent alterbord og skriftestolen nær Herrens bord (i det gammellutherske kirkerom). Den gudgitte legitimitet begrunner advarselen mot avgudene forut for Nattverdens Liturgi (1 Kor 10:14-17, 1 Joh 5:20f).

4. Unikt er også prestens oppdrag som Kristi delegat i menigheten: Å forvalte «Guds hemmeligheter» på troskapens vilkår (1 Kor 4:1f, jf Apg 20:28, 1 Pet 5:2).

Guds evangelium har adresse til *alle* folk, men adgangen til Herrens Nattverd er likeså trang som *bekjennelsen* «Jesus er HERREN» (jf Jesu «JEG ER»-bilder fra Det gamle testamente, brukt om sin persons hemmelighet, f eks Joh 10:9, 11,). Med sitt skapende ord over fremsatt brød og vin gjør han underet i Herrens Nattverd. Presten er hans vokter ved Herrens bord, har tilsyn med dåpsundervisningen (Mt 28:20), og opptatt med Guds ord og bønner (Apg 6:4, 1 Tim 4:13, Lk 5:5).

Det gjelder for alle dømte å samles om Kristi virksomme nærvær i prekenembetets gjerning. Med Kristus som gave, tjener vi ham som Guds frie barn. Utsendt av ham, tjener vi ham i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, og venter Kristus som frelser på Dommens dag (Tit 3:8, Rom 12:12, Mt 26:41, Fil 3:20).

UNIKE TREKK VED KIRKENS FREMTREDEN I TIDENS LØP

Det unike ved kirkens fremtreden i begynnelsen er også det unike ved kirkens fremtreden i nåtid. Guds folk fremtrer alltid som apostolatets kirke, trofast mot det apostoliske ord.

5. Kirkens læretradisjon beror på *de autoritative kronvitner* i begynnelsen.

Faderens kronvitne i første ledd er Ordet som ble menneske i Jesu skikkelse (Joh 1:14). Sønnen i tjenerskikkelsen er Faderens delegat. **Joh 7:16** - *Min lære er ikke min egen, men hans som har sendt meg* (jf Joh 8:28, 12:49, 14:10, 24).

Kirkens kronvitner i første ledd er Jesu utvalgte apostler. Han ga videre den rett utlagte Skrift til sine utvalgte apostler, for ingen kan tyde et profetord på egen hånd (2 Pet 1:20, jf Mt 16:22f). De var øyenvitner til den Oppstandne, utsendt av ham og utrustet på Pinsedagen med Åndens gaver mer enn andre kristne. I likhet med dem står også deres etterfølgere i prekenembetet i delegat-posisjonen til kirkens Herre og Lærer (jf Åp 2:10b, 25f, 3:3-5, 8, 10-11, 20f). De kommer ikke med sitt eget. De kan gjøre Kristi ord til sine: Min lære er ikke min egen... (Jf Esek 13:2, Joh 7:18, Rom 10:3).

Apostolatets kirke er *Ordets tjenerinne*. Hun etterfølger apostelordets lære som Guds ord i en dennesidig, *jordisk* historie (Regin Prenter). Hun holder fast ved Ordet og blir stående i Guds dom (Mt 6:20f, 7:24f, 1 Tess 2:16, Kol 2:3, 2 Tim 1:14, osv). Åp 20:12, 21:27, osv).

6. Åpenbaringsboken er historieteologi om Guds kirke i himmelen og på jorden sett fra Guds side. Det evige sentrum er Guds slakede Lam. Han er renningen i historiens vev, og kirken er det folk som følger ham, hvor enn han går (Åp 14:4f, 22:1f).

De syv menighetene i Lille-Asia (Åp 2-3) representerer kristenheten gjennom endetidens farer og trengsler. Jesu sendebrev har et tilbakeskuende perspektiv på den apostoliske læretradisjon. Bare den gir fremtid og håp. Se Åp 2:2, 9, 13, 19 og 25f, 3:3f, 8-11. Jf Joh 17:20.

Laodicea-menigheten har et likegyldig forhold til læren fra «det troverdige og sanne vitnet», Åp 3:14f. Jesus oppmuntrer til omvendelse, 3:20 – Om noen hører min røst... Oppmuntringen avslutter alle sendebrevene: «Den som har øre, han hør hva Ånden sier til menighetene.» Den apostoliske læretradisjon fra ham er eneste rettesnor for lære og liv under alle forhold.

Åpenbaringsbokens trøstemotiv er dens høydepunkt og litterære midtpunkt: Paktens ark er sett i Guds tempel! Den kjempende kirke bærer ikke paktens ark med seg i strid, for seieren er allerede vunnet. Det seirende Guds Lam har båret verdens synder (Joh 16:33, Rom 8:37, 1 Kor 15:55, Åp 7:10, 14, 12:11, 17:14). Det forventede sluttoppgjør uteblir (19:11-16).

7. Åpenbaringsordets trofaste Gud er i sin handlende allmakt kilden til den apostoliske læretradisjon:
- Åp 22:1f. Fra Guds og Lammets trone utgår ”en flod med livets vann”, og langs floden står ”livets tre” som bærer avling tolv ganger i året (Esek 47:9, 12). Kilden og treet markerer sammenhengen i tidens løp - mellom kilden i Guds tronehimmel og det apostoliske hyrde- og læreembete på jorden. Her er den trofaste Gud virksom med handlende allmakt, så troen lever av «av hvert ord som går ut av Guds munn», Mt 4:4. (Jf Jes 12 og 55:1. Joh 7:38f, Apg 1:8, 2 Kor 1:4, osv).
- Jesus er i tidens løp kirkens Lærer i og med apostelordets lære fra ham. Han er Begynnelsen og Enden, Åp 21:6, 22:13, «den første og den siste», 1:17, 2:8, jf Joh 8:25, 17:14, 17, 20). Senere ble ordet «apostolisk» brukt for å beskrive den rett-troende kirkes utbredelse i tidens løp. Utbredelsen beror ikke på personlighetenes kvaliteter og egenskaper, heller ikke på menneskers interessekontroll, men på bekjennelsen til apostelordets gudgitte lære.
- Andre steder til bibelstudium: 5 Mos 32:4, 1 Sam 15:29, Sal 19:8, Sal 89:3b, 93:5 osv. Jf Lk 1:54f, 2 Kor 1:20, 1 Tess 5:23f, 2 Tess 3:3, Heb 10:23, 1 Joh 1:9, Åp 3:14, osv.
8. Apostelordets lære fra Kristus er *kirkens skranke* (el skille) mellom rett og vrang lære. Kristus ved Faderens nådeside er kirkens Lærer, virksom i og med apostelordets lære fra ham (Joh 17:20, Rom 10:17, 1 Kor 3:5f, Ef 2:20, 2 Tim 2:19, 1 Pet 1:10-12, 2 Pet 1:19, osv). Kirkens Herre er den som sammenfører og sammenbinder sitt kirkelegeme på dåpens grunn (Mk 10:38f, 1 Kor 12:13, Rom 6:3f, Gal 3:27 Ef 4:16, osv.).
- I nåtid utøver Herrens apostler sitt dommerembete med Kristi ord (Mt 19:28, jf Dan 7:9f, Lk 22:29f, Åp 3:21, 5:11, 20:4, 11f). Dermed har apostelordet en skrankefunksjon gitt til kjenne i gudstjenestelige ordninger til vern om Guds barns frihet og nåderett hos Gud (Hans Dubois). Apostelordets skranke-funksjon krever sakssvarende uttrykk. De varierer uten å skade apostelordets lære fra Herren. Men utlevert til menneskers prioriteringer, faller skranke-funksjonen bort med kirkeødeleggende virkning (Mt 7:6).
- Rangeringen virker (1) *reduktivt* ved å fremme kirkefelleskap på tilstrekkelig grunnlag, (2) *tilslørende* med henvisning til den «kjerner» man vil prøve å formidle i møte med nåtidens utfordringer, og (3) *manipulerende* ved å gjøre kirkens bekjennelse til et psykososialt produkt (metaforisk manipulasjon). Det konsekvente uttrykk er læresaker utlevert til debatt i en parlamentarisk råds- og møtестruktur. Resultatet krever alles lojalitet mot vedtatt ordning uten hensyn til apostelordets skranke. Virkningen samler ikke, men sprer (Mt 12:30).
9. Troskapen mot det apostoliske ord binder kristne til en hel Bibel, utlagt av dens Herre og gitt kirken i og med det apostoliske ord (*sola Scriptura, solus Christus, sola fide*).
- Overser man denne binding, faller det naturlig å rangere både Bibel og bekjennelse som tids- og kulturbestemte forsøk på å ivareta et lærestykke løsrevet fra den lærehelhet som apostelordet formidler fra Skriftens Herre.
- Ordet «kjerner» fins ikke i Bibelen, kanskje fordi det ikke lar seg anvende på åpenbaringsordets Gud. Han våket over sitt ord i den gamle pakt (Jer 1:12, 55:10f). Det gjør også det inkarnerte Ord i Jesu skikkelse (Mt 5-7, Joh 8, Åp 2-3, osv). Han våker over den lærehelhet som er gitt videre til kirken i og med det apostoliske ord.
- Kjerne-metaforen, anvendt på Bibelens innhold, overser skallet eller frukten som omgir kjernen. Konsekvent nok, blir Bibelen utlevert til to lese måter – enten vrake det som ikke passer meg og sitte igjen med «kjernen», eller beholde det som passer meg og vrake «kjernen». Anvendt på Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden, blir de

tross status som aktverdige minnesmerker, rangert som uegnet/lite egnet til å møte utfordringene i nåtid. (Tit 1:10, jf 2 Tess 4:14, 2 Tim 4:3.)

Kjerne-idéen er velegnet til interessekontroll hvor man av helhetlige hensyn bekjenner med forbehold og samles om «det sentrale» eller «det vi alle er enige om» (bekjennelsespragmatisme). Denne kontrollvirksomhet handler ikke om den situasjonsbetingede formidling i troskap mot det apostoliske ord, men om metaforisk manipulasjon.

10. Guds kirkes unike kjennetegn, gitt i begynnelsen, medfører et «nei» til kirkefelleskap med rom for reservasjoner mot det apostoliske ord. Troskap fins ikke i mindre grad.

Guds universelle nåde blir forkynt og rakt frem hvor døpte holder alle Kristi befalinger. Nåden og nådemidlene hører sammen i dennesidige brukerhistorier. Denne bruk i Guds kirke på jorden overstiger tids- og kulturbestemte barrierer (jf kirkens etnisitet, Apg 2, Åp 7). Kirkens etnisitet krever ikke liturgisk uniformitet, men enhet i bekjennelsen gitt til kjenne med saksvarende uttrykk uten å skade kirkens grunn lagt i begynnelsen. Men blir Guds ubetingede nåde for Kristi skyld gjort til en idé, overlatt til mennesker å konkretisere, da er grunnskaden skjedd.

11. Kristus-bekjennelsen ble gitt først, deretter løse- og bindemaktembetet, til sist kom samlingen av Det nye testamentes skrifter eller kirkens rettesnor (kånon).

Rekkefølgen handler om Guds løfter til kirkens fedre i den gamle pakt, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie, og stadfestet med Jesu oppstandelse fra de døde. Gud som gir seg til kjenne, lar seg erkjenne gjennom den han utsendte, Jesus Kristus (Joh 17:3).

Med apostelmøtet i Jerusalem som forbilde (Apg 15), måtte Nicea-konsilet år 325 erkjenne konsilets (el synodens) delegerte myndighet, kompetanse og autoritet i læresaker: Å stadfeste den lære som beviselig er formidlet og praktisert i kirken siden aposteltiden. Derfor vedtok ikke konsilet, men stadfestet hvilke de skrifter er som beviselig stammet fra Herrens apostler. Følgelig er Det nye testamentes skrifter kirkens rettesnor (kånon) som lar kirken fremtre med Guds tro under skiftende forhold i tidens løp.

12. Apostelordets lære fra Skriftens Herre danner kirkens språklige kontinuitet.

Gud har med Jesu oppstandelse fra de døde stadfestet Jesu undervisning i Skriftene om sin person og sitt verk. Det apostoliske ord formidler Jesu undervisning i prekenembetets trofaste gjerning. Da bygger Kristus sin kirke på grunnvollen lagt i begynnelsen. Ordets virkningshistorie danner kirkens enhet i den hengivne tilbakemelding til kirkens Herre (Åp 14:4).

«Skje din vilje...» Når Guds vilje skjer med oss, da «bryter og hindrer Gud alle onde planer og all ond vilje som ikke vil la oss hellige Guds Navn og ikke vil la hans rike komme...» (LK, forkl 3. bønn). Utelukket er forbehold og læreimporter (1 Kor 14:36). Utelukket er overtroen på egne evner i troen saker. Utelukket er en sideordnet åpenbaringskilde (Romerkirkens «Skrift og Tradisjon»). Og utelukket er kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag», begrunnet i regionale og tidsbegrensede avtaler av politisk og privatrettslig karakter.

13. Jesus-historien fortsetter med Guds kirkes unike kjennetegn i en dennesidig historie.

Kirkens kjennetegn fra den Oppstandne bevitner Kristi handlende allmakt i tidens løp. Forvaltet på hans vilkår, er han virksom til stede i menighetens midte. Skjult i jordiske midler gir han forsoningens goder og foregriper den kommende verden. Hans trofaste delegater bringer ikke fremmed lære, men taler som Guds ord (1 Pet 4:11, 1 Tim 1:3. Jf Esek 13:2, Joh 5:43, 7:18, 8:44, Rom 10:3, osv).

I *dåpen* til Jesu død gir Gud forsoningens goder til den enkelte (Rom 6:3). Guds løftepakt i dåpen (Mk 16:16) bevitner døptes nåderett hos Gud uavhengig av tid og sted, alltid med *bønnens* adgang til Faderen i Jesu navn. Gjennom *det apostoliske ord* Guds ord kommer Guds tro til oss (Joh 17:20). Med *evangeliet* om Guds velgjerninger i Kristus kommer Den Hellige oss til hjelp; kaller og opplyser, helliggjør og bevarer oss i barnekår hos Gud (Joh 17:20). Utelukket er frimodighet med «god teologi» av eget eller andres bryst (Joh 3:31f, Rom 6:17f, 8:12).

14. Kirkens trosformidling handler hele veien om dåpen – rettferdiggjørelsens sakrament. Kristenlivets fundament er Guds løftepakt med den enkelte i dåpen (1 Mos 6-8, Rom 6, Fil 1:6, 2 Tess 1:11f, osv). Alt i kirken handler om dåpen; alltid om forsakelse og tro i dennesidige livshistorier inntil syndelegemet legges i grav. Nå gir han «meg og alle troende full tilgivelse for all synd, og på den ytterste dag vil han oppvekke meg og alle døde, og gi meg og alle som tror på Kristus et evig liv».
15. Prekenembetets oppdrag medbestemmer menighetens virksomhet og Kristi virksomme nærvær i de troendes liv.

Lk 24:47. Jf Apg 3:19. Jf Kol 2:23, 1 Tim 5:24f.

De som hører Kristi ord og tar vare på det, kommer til rett selverkjennelse for Gud, og tror syndenes forlatelse for Kristi skyld. Han reiser opp fra døden i våre synder, så vi frelst av nåde kan tjene ham som Guds kjære barn i Guds skaperverk og kirke. Guds tro kommer til oss, og ved tro og dåp har vi evig liv i ham som heter Trofast og Sannferdig (Joh 3:16, 10:14, 14:23, 17:3, 20, Åp 19:11, osv). Hva er hensikten?

Virksom ved troen fornyer han oss innenfra i gjerninger som har Guds ord og befaling for seg. Hva vi er i ham, skal vi bli fullt og helt på den ytterste dag. Da «vil han oppvekke meg og alle døde, og gi meg og alle som tror på Kristus et evig liv (forkl 3 trosart, LK).

Rom 12-16. Jf Mt 18:17, Tit 3:8, Kol 3:16f, 4:17, 1 Pet 3:8ff, 2 Kor 5:15ff, osv.

NYTESTAMENTLIG ORDBRUK OM TRADISJONSFORMIDLING

Læreformidling og trosbekjennelse er i Nytestamentet to sider av samme sak. Den trofaste kirke formidler hva hun har mottatt fra Herren, og bekjenner det hun formidler. Noe lignende er forholdet mellom Gud og hans folk i den gamle pakt;

3 Mos 6:4f – Hør, Israel! HERREN, vår Gud, HERREN er én. Og du skal elske

HERREN, din Gud, av alt ditt hjerte og av all din sjel og av all din makt (Mk 12:29f).

Denne bekjennelsen omfatter Guds lovpakt med sitt folk, hvor Gud har alle rettigheter og folket alle plikter. I Guds nådepakter med sitt folk har folket alle rettigheter og Gud alle plikter. Forskjellen mellom den gamle og den nye pakt beror på oppfyllelsen av Guds løfter om sin lidende Tjener (eks Jes 53), oppfylt i «Jesus Kristus og ham korsfestet», 1 Kor 2:2. Gjennom ham lærer vi den eneste sanne Gud å kjenne i all hans trofasthet og kjærlighet, og ha evig liv i ham (Joh 17:3). Jesus Kristus er vår hellighet og rettferdighet for Gud, og med ham til gave blir Guds doble kjærlighetsbud oppfylt i de troendes liv, om enn i sin begynnelse (Rom 6).

16. Profetordet om Herrens Tjener i Jes 53:11 er "krystalliseringspunktet" i den rett utlagte Skrift fra dens Herre, om Jesu person og hans lidende lydighet inntil Guds universelle nådepakt i Jesu død på korset. Denne bibeltolkning har Gud stadfestet på eviggyldig vis med Jesu oppstandelse fra de døde. Den nytestamentlige trosformidling skjer alltid med denne tolkningsnøkkel til Det gamle testamente.

Opphøyet til Faderens høyre, bringer den oppstandne Kristus forsoningens goder, virksom med Ord og Sakrament i den forsamlede menighet. Jes 53:11 hører uatskillelig sammen med en hel Bibel.

Se nærmere: Jes 43:37. Mt 5:17, Mk 10:45, Joh 1:29, 1 Joh 4:9-11, Apg 8:26-35, 1 Kor 2:2, 15:1-3, 11 ("vi"). Rom 3:10-26, 10:4, 1 Pet 2:24, osv.

Troen har Kristus og mangler ingenting. Han er vår hellighet og rettferdighet for Gud. Virksom ved troen gjenreiser han det tapte gudsbildet. Da trives troen sammen med gjerninger som har Guds ord og befaling for seg, enhver i sitt kall. Men blir Guds ubetingede nåde løstrevet den gammeltestamentlige bakgrunn, og overlatt til mennesker å konkretisere i kjærlighet til sin neste, blir virkningen ødeleggende for kirken.

Mange har fulgt i *Marcions* spor (d ca 160), han som skilte loven fra Jesu evangelium om den Gud han åpenbarte, nemlig kjærlighetens Gud. Med denne tolkningsnøkkel ble det kristnes oppgave å omsette Guds kjærlighet i nestekjærlighet. Med stor konsekvens reduserte Marcion Bibelen til 10 Paulus-brev og en redigert utgave av Lukas-evangeliet. Pastoralbrevene har han enten forkastet eller ikke kjent til. De andre apostlene og evangelistene hang fast i jødiske fordommer, ifølge Marcion.

Kjerne-forestillingen har omfattende følger for kirken. Denne observasjon finner jeg bekreftet i møte med misjonerende virksomhet sørfra, dels i min intervjusamling på lestadiansk gruppenivå (1971-73), dels i min historisk-geografiske studie om «dissenteriet» i den nordligste landsdel fra 1850-årene til 1946 (Lestadianerne kirkens voktere? Alta 1986).

17. De tekniske termene for formidling (el tradering) er overtatt fra synagogen og overført på apostolatets kirke i den nye pakt:

Å motta (paralambanein), dvs apostelordets lære som Guds ord fra Kristus.

1 Kor 11:23, 15:3, Gal 1:9, 12, Fil 1:9, Kol 4:17, 1 Tess 2:13, 2 Tess 3:16). Brukt om mottagelsen av prekenembetet, se Kol 4:17.

Å overgi el gi videre (paradidonai) apostelordets lære (Rom 6:17, 1 Kor 11:23, Gal 1:9, 13, Kol 4:17, 1 Tess 2:13, 2 Tess 3:16). Brukt om prekenembetet: 1 Tim 1:18-20 (bannlysning av heretikere); samme 6:20 → det som er blitt deg betrodd (paratækæ).

Å holde fast ved el beholde (katekheinein) det man har mottatt. Trofasthet er en forutsetning for frelsen. 1 Kor 15:1f. Brukt om bekjennelsen, Heb 4:14, 10:23, Åp 3:8, osv. **Å bevare el ta vare på** (tærein), fremhever lydighet og etterfølgelse. Brukt om Kristi ord fra Faderen, se Joh 14:23. Om å holde Kristi befalinger, se Mt 28:20. Begge ord markerer forutsetningen for å gi videre/tradere læren fra Herren og gitt videre i og med det apostoliske ord.

Se nærmere: 1 Kor 2:9, 11:2, 14:36-38/15:1-3 (se sammenhengen 14:36-15:17). Jf Mt 27:11, Mk 5:2, Lk 23:3, Joh 18:37, Apg 17:25. Fil 2:16, 1 Tim 6:3, 2 Tim 3:14. Åp 2:25, 3:8, 11, 20:4.

Nevnte ordbruk gjelder den trofaste formidling og uforbeholdne bekjennelse til apostelordets lære fra Herren. Termene markerer forholdet mellom Guds trofasthet og den trofaste kirke (Joh kap 7 og 17, 16:13a, Mt 11:27. Jf Apg 2:42, 1 Kor 10:12f, 1 Tess 2:13, Åp 2:25, 3:11, 14:7, osv). Den nytestamentlige tro er ingen ny tro, men *fedrenes tro* i den gamle pakt. Nytt er *løftenes oppfyllelse* i Jesu Kristi lidelse, død og oppstandelse. (1Kor 13:6, Ef 4:15). Guds trofasthet oppmuntrer Guds folk til trofasthet i den nye pakt.

Ansvar for å bevare grunnvollen hel og uskadet påhviler Kristi medarbeidere i prekenembetets gjerning (1 Kor 4:1f). Døpte med evner i behold, bør kunne lære å si «amen» til Kristi lære fra Faderen (1 Kor 15:1f, 1 Tess 2:13. Jf Åp 2-3).

Kunnskapen fra åpenbaringsordets Gud er stykkevis (el fragmentarisk). Den er tilpasset mennesketankens muligheter og samtidig begripelig i Guds tolknings sirkel: Guds løfter i den gamle pakt, oppfylt i en bevitnet Jesus-historie med den kommende verden for øye (Lk 24:26f, 44-46, 1 Kor 15:3, Åp 21:1-4). Hjemme hos Gud skal vi forstå fullt og helt (1 Kor 13:12). Nå gjelder det å holde fast ved bekjennelsen til det apostoliske ord.

18. Den sosiale motor i kollektivtradisjonene er smågruppen på 2-3 deltagere. Deres samtale om budskap og praksis formidler tradisjonen i generasjonsløpet. Stilner samtalen mellom generasjonene, dør tradisjonen ut i det hus eller på det sted.

Apostolatets kirke fremtrer som «*Guds familie*» (Ef 2:19), hvor Kristus er dens overhode og alle er ham underordnet, enhver i sitt kall. Sentralt i kirkens trosformidling står familiene i den private sfære. Menighetsliv er familieliv:

Joh 4:53, Apg 16:32, 34, Rom 16:10f, 1 Tim 3:12, 5:4, 8, 2 Tim 4:19, Heb 11:7.

Samtalen forutsetter informasjon, instruksjon og samhandling på smågruppe- og gruppenivå. Da følger samtalen om bibelhistorie og barnelærdom, eller om «det Guds ord vi har hørt». Da er Den Hellige Ånd virksom med Kristi ord, «kaller, samler, opplyser og helliggjør» (Mt 18:20. 1 Tess 1:5f, 2 Tim 3:15. Jf Lille Katekisme, forkl 3 trosart). Så er ikke kilden til Guds familieliv våre behov og tanker om Gud, men menighetens samling om den oppstandne Kristus, virksom med Ord og Sakrament i den felles gudstjeneste. Her gjelder såkornets lov (Mt 13:18-23). Den som tar vare på Guds ord, blir bevart i Guds tro til salighet.

Se nærmere: Sal 44:5, 71:15-17, 78:1-6. Lk 24:14f. 1 Tim 3:4f, 12, 5:4, 8, 2 Tim 1:5 (Lois, Evnike og Timoteus), 3:15. Jf Rom 16:1-16. Apg 16:34, 18:26 (Priskilla og Akvilas). Jf 17:21f (Paulus om atenernes samtale),

19. Evangeliet hører uatskillelig sammen med Guds nådemidler, forvaltet i rekken av pastorer (series pastorum) brukt av troens bekjennere på dette sted. Denne samhörighet krever identitetsgivende markører i den gudstjenestelige samling.

Til presten: Hvem har sendt deg? Hvorfor preker du? Hvilken erkjennelse har du? Til forsamlingen: Hvem er vi? Hvorfor er vi her? Markørene (konnotasjonene) er nødvendige for «kirkefremmede», og ønskelige for troens bekjennere. Guds familie har en forhistorie like fra fedrene i den gamle pakt, og Guds barn bør vite de identitetsgivende svar for å unngå vilkårlige tolkninger dobbel-kommunikasjon. Blant identitetsgiverne i fortid fins mange forbilder til etterfølgelse, og fremst blant dem Guds enbårne Sønn i tjenerskikkelsen.

Apostolatets kirke fremtrer hørbar og anskuelig i gudstjenestelige ordninger på nåderettens grunn. Det fremste nådemiddel er *Guds ord*, virksomt i alle nådemidler. Ordets nådemiddel er av grunnleggende betydning for kirkefelleskap på dåpens grunn. Sann teologi formidler Guds tro og lar oss reflektere over bibelteksten med påkallelse og bønn. Utelukket er vår egen eller andres kreative evner og innfall (herlighetsteologi). (Jf mine artikler: «Overtro i kirkens rom og skygge» og «Frimodig med god teologi? www.fbb.nu.)

20. Skriftbeviset fra Herren begrunner prekenembetets myndighet, kompetanse og autoritet og ingenting annet (Apg 15:15-17).

Ett bibelord kan være nok til å begrunne en lære, f eks. «dette er mitt legeme». Kort sagt: Gud har talt, og hans ord står fast i himmelen til evig tid (Sal 119:89).

Utelukket er idéer over eller bakenfor ordene. Jesus Kristus åpner Skriften for oss med den utleggelse han har gitt videre i og med det skrevne ord. Vi lar klare steder belyse uklare, og tier hvor Skriften tier. Vi går ikke ut over det som står skrevet (1 Kor 4:6).

Tilbakemeldinger i form av intervjusamlinger bekrefter betydningen av sakssvarende uttrykk, som lik en billedbok formidler den sakramentale, dennesidige kristendom som liturgi og forkynnelse formidler. I motsatt fall blir uttrykkene i meningsløse. Med stor konsekvens gjenstår talerstol og benker i det nakne rom hvor opplevelsesmystikk hører hjemme. Også da blir begreper dannet gjennom det deltagerne ser og hører.

21. Gjennom skiftende generasjoner kjennes Kristi disipler på trofasthet mot det apostoliske ord, Kristus underordnet på barnlig vis i prekenembetets gjerning.

1 Kor 11:1, 15:1-4. Jf Joh 8:31f, 14:21, 23f. 1 Joh 2:4, 19-21, 26-28. Apg 2:42, 1 Kor 16:22, Gal 1:8, osv).

Den selvkloke bibelbruk kommer til uttrykk på tre måter:

(1) Når man stoler på eget eller andres skjønn fremfor apostelordets lære fra Bibelens Herre (Jer 23:28, Joh 8:31f, 1 Pet 4:11, osv).

(2) Når man reserverer seg mot apostelordets lære med henvisning til «Guds ord» i generelle vendinger (jf Joh 10:35, 17:20, Sal 119:105, osv).

(3) Når man lar kristendommens «egenart» være sannhetsbevis, for så å overlate til mennesker å konkretisere evangeliet i møte med samtidens utfordringer. Det er å detronisere Kristus (Mt 23:8, 28:19f, 1 Kor 3:4-6, osv).

NYTESTAMENTLIG ORDBRUK OM BEKJENNELSE

22. I reformerte tradisjoner fra Zwingli, Calvin og Bucer bruker man benevnelsen «bekjennelse» om troserfaringer. De bevitner kristentroens sannhet og begrunner avtaler om kirkefelleskap med et regionalt og privatrettslig særpreg. I slike sammenhenger er ikke Guds Ene Hellige Kirke bekjennelsens subjekt.

Avtaler om kirkefelleskap «på tilstrekkelig grunnlag» viser til partenes erfaringer, som over tid viser tilnærming (konvergens). Denne fremgangsmåte er Bibelen fremmed. Overført på Konkordiebokens bekjennelser, tilslører ordbruken bekjennelsens gyldighet i kraft av det apostoliske ord som de stadfester og bevitner med en hel Bibel. Troskapen mot det apostoliske ord gjør forskjellen mellom formålslutherdom og bekjennelsestro lutherdom. Jf 1 Tess 2:1-16.

Åpenbaringsordets Gud er ingen lunefull Allah (Sal 21:8, 31:6, Heb 2:17, 10:23, 1 Kor 1:9, osv). Den korsfestede og oppstandne Jesus er Begynnelsen og Enden (Åp 21:6, 22:13), Trofast og Sannferdig (Åp 19:11). Det er ingen forandring eller skiftende skygge i ham (Mt 7:11, 1 Joh 1:5, Jak 1:16-18).

23. Bekjennelse i bibelsk mening stadfester uten forbehold den rett utlagte Skrift, gitt kirken i og med det apostoliske ord om Jesu person og verk i en bevitnet historie.

Sentralt i det nytestamentlige vokabular står *homologeïn* (egtl å samme-si) i ulike betydninger alt etter sammenhengen: *å stadfeste (el konfirmere)*, *bevitne*, *istemme*, *vedkjenne seg*, osv. Se ovf pkt 15: Ordbruk om tradisjon/tradering.

Mt 2:5, jf Joh 5:39f, 46, 8:44-47, 10:35, 20:31. Rom 1:17, Gal 3:10, osv.

Trofast mot det apostoliske ord fremstår menigheten som apostolatets kirke, lært av Herren og hans apostler. Det er hva evangelisk-luthersk kristendom handler om. Vi er ikke kristne fordi

vi er lutheranere, men lutheranere fordi vi er kristne. (Mt 16:22f, Apg 2:14-36, 42, 10:34-43, 1 Tess 2:13f, 1 Kor 15:1, osv).

Bekjennelsestro lutherdom begrunner læren på samme måte som lærevedtakene under de fire første økumeniske konsil. Den lære som beviselig er gitt kirken i og med det apostoliske ord, er også vår tro og lære.

Illustrasjon: Etter Luthers død var de evangeliske landskirker truet av splittelser, men lite opptatt av det organiserte kirkefellesskap. De var på nytestamentlig vis opptatt av lærens enhet, koste hva det koste ville. Enhet foreligger som en Guds gave i den uforbeholdne bekjennelse til den rett utlagte Skrift gitt kirken fra dens Herre og kirkens Lærer. Det lar seg ikke gjøre uten å avvise lærdommer i strid med apostelordets lære. Slik ble Konkordieformelen til med dens presiseringer av Den uforandrede augsburgske bekjennelse. I kraft av den uforbeholdne bekjennelse til apostelordets lære fra Kristus har Konkordieformelen økumenisk gyldighet i likhet med de tre oldkirkelige bekjennelser. Jf Konkordieformelen: FC SD Regel og rettesnor, 14, 16, 20, og FC SD 11:95-96.

24. Kirkens bekjennelse er den hengivne tilbakemelding til Gud for troen han gir og bevarer med evangeliet. Gud har gitt sitt innerste vesen til kjenne gjennom Ordet som ble menneske i Jesu Kristus, så de som hører hans ord og tar vare på dem, lærer Gud å kjenne som en venn å stole på, og ha evig liv i ham (Joh 17:3).

Det er bekjennelsens oppgave å samle de troende. Det skjer ved å stadfeste og holde fast ved Kristi ord fra Faderen, gitt videre til oss i og med apostelordets lære. Den trofaste og sannferdige Gud og den bekjennende kirke hører sammen lik treet og grenene (Joh 15:1-9).

Med Herrens apostler som forbilder skal heller ikke etterfølgerne i prekenembetet formidle ”fremmed lære”, men ”den sunne lære” (1 Tim 1:1, 3f, 10, 4:6). Prutningsmenn fins ikke (1 Tim 6:14, 20, 4:6, Jud 3, osv. Jf Joh 18:36. Ef 5:20ff, Heb 2:17f).

Det strider mot Guds ord å bekjenne med forbehold for så å agere kirke på tilstrekkelig grunnlag. Bibel- og bekjennelsestroskap fins ikke i mindre grad. Denne tankegang virker oppløsende og forvirrende. Det som blir formidlet der og da, hører sammen med den nytestamentlige lærehelhet, aldri løsrevet fra eller i motsetning til helheten.

Gode ordninger sikrer formidling av hele Guds «plan og vilje», Apg 20:27 (boulæ. NO 2001). Eksempler: Tekstrekke, kirkeårets tider med deres søn- og helligdager og tilhørende fargebruk, osv. Sakssvarende uttrykk gjelder ingen «kirkeskapt virkelighet» (HHognestad), men en Kristus-virkelighet. Hvor apostolatets kirke fremtrer med sine underfulle tegn, er den Oppstandne til stede, virksom i sitt tempel.

25. Kirkens bekjennelse har sin rettskraft fra apostelordets skranke-funksjon (pkt 8) mot vrang lære. Problemet er overtredelsen.

2 Pet 1:19 – *desto fastere har vi det profetiske ord* (jf 1 Pet 1:10-12). **2 Tim 2:19** - Guds faste grunnvoll står (jf 1 Tim 3:15). Apostelord av denne type er ingen garanti mot vrang lære begrunnet i falsk teologi. Vranglæren kan vinne frem tross kristnes binding til den rett utlagte Skrift fra Herren (sola Scriptura, solus Christus, sola fide).

Et nærliggende eksempel er rangeringen av Bibel og bekjennelse som tids- og kulturbetingede forsøk på å ta vare på det «egentlige» evangelium. Allerede rangeringen markerer hjertenes frafall forut for det åpne frafall fra apostelordets lære, stadfestet og bevitnet med Konkordiebokens bekjennelser fra oldkirken og reformasjonstiden. Kirkens historie bevitner de ødeleggende følger for kirkens fremtreden som apostolatets kirke.

Gal 1:8. Jf Tit 1:10, 2 Tess 4:14, 2 Tim 4:3. Rom 12:16, osv.

Apostelordets skranke-funksjon verner om Guds barns nåderett i gudstjenestelige ordninger. Da er én forutsetning ordnet læretukt, en annen bibel- og bekjennelsestro prester/biskoper i generasjonsløpet. Kommer de i mindretall, så vranglæren blir tålt i gudstjenestelige ordninger, formaner Herren og hans apostler til åpent brudd og kirkefellesskapet gjenopprettet på «Guds faste grunnvoll», lagt i begynnelsen (Mt 7:15-21, 1 Joh 4:1, Rom 16:17, osv). Da er det restens gudgitte kall å bekjenne og tradere i nytestamentlig mening og dermed fremstå som kirkehjem for Guds barns skyld.

Ord om verdigrunnlag, lojalitet og embetsplikt tilslører skillet mellom sann og falsk teologi, og det med kirkeoppløsende kraft. Sekularisering er først og fremst et indrekirkelig problem lettest tilgjengelig på gruppenivå i generasjonsløpet.

26. Den eldste og korteste Kristus-bekjennelse man kjenner, er «Jesus er Herren» (1 Kor 12:3). Denne kortform er ingen miniteologi, men bekjennelse i omfattende mening. Gjennom ham mottar vi gudskunnskap om verdens skaper og gjenløser, gitt i og med den rett utlagte Skrift fra dens Herre.

Joh 1:1-5, Apg 2:42, 1 Kor 12:3, Fil 2:11, 2 Tim 1:11, Tit 1:9, 2 Joh 9f, osv.

Også ordene «han er min Herre» i Lille Katekisme (forkl 2 trosart) viser til Det første bud og danner den sirkelbevegelse som gjentas gjennom hele katekismen og forklaringen til den. Alt henger sammen med åpenbaringsordets Gud Fader, Sønn og Hellige Ånd, en sann Gud nå og alltid og i all evighet.

Det høres spennende ut å delta i en åpen samtale om hvordan vi skal formidle Guds ubetingede nåde i møte med samtidens utfordringer. Da står vi overfor minst to problem: Med hvilken myndighet ser vi bort fra den nytestamentlige lærehelhet og tolker Bibelen innskrenkende? Hvilke utfordringer i nåtid gjør Konkordiebokens bekjennelser uegnet og krever vår konkretisering?

Det er fullt mulig med den bibelbruk å beholde de gamle bekjennelser på humanistisk vis som aktverdige forninner om gane tiders kristendomssyn, men de er ikke lenger trosbekjennelser. Forkledd som konservativ teologi, blir velmenende formålslutheranere fanget i den liberale teologitradisjon og økumenismens «tinnitus-plage».

Eksempel: Historien om Det teologiske Menighetsfakultet i et interaktivt forhold til «kristenfolket» gjennom økt studenttilgang og fagpersonell siden 1960-årene, og til fremveksten av folkekirke, organisert i en råds- og møte struktur «til topps». Denne transformasjon skjedde ved hjelp av «det helhetlige hensyn» (bekjennelsespragmatisme), drevet frem av læremessig fragmentering i kirker og bedehus.

Mt 15:18f, 16:23, 23:27f. Gal 1:8. Ef 4:14, 1 Tim 4:2, 2 Tim 4:3. 2 Pet 2:7, 1Joh 3:3f, osv. Jf CA 2.

27. I det sekulær-liberale samfunn med dets overtro på selvets gud, bør det være en prioritert oppgave å *avsløre* dets kvasireligion og å *konsolidere* kirkens rest i ordnede nådemiddelfellesskap på kirkens ubeskårne grunn, lagt i begynnelsen (den autoritative tradisjon).

Kvasireligionen teologiske forkledning er «akademisk frihet» til å utlegge Bibelen som man vil. Sann teologi bruker metoder ellers vanlig i humaniora-fag, men innordnet kildens egenart: Guds åpenbaringsord som overstiger menneskets evner med gudskunnskap om den verden vi sanser, og dertil gir kunnskap om skaperverkets gjenløsning og menneskets frelse fra

en tilværelse okkupert av syndens og dødens og djevelens herredømme. I den skarpeste motsetning til denne gudskunnskap står overtroen på menneskets evner i troens saker, ateismen medregnet. Motsetningen bekrefter indirekte bekjennelsens oppgave i apostolatets kirke: Å *avsløre* vantroens tankebygninger og å *konsolidere* troens bekjennere på Guds kirkes grunnvoll.

Hvor kirkens bekjennelse samler Guds barn, fremstår Guds familie (Ef 2:19) som en frukt av prekenembetets oppdrag fra kirkens oppstandne Herre. I dette familieliv foregår et samspill mellom prest og husfedre om kristentroens formidling offentlig og privat. Kristne alenemødre tar ansvar for trosformidling i husfarens sted. På troskapens vilkår er den oppstandne Jesus Læreren med sin himmelske lære, og med ham til Lærer, lærer vi å holde alle hans befalinger – og de er ikke mange! I Guds familie lærer vi å leve det liv som alle er skapt til å leve i Guds skaperverk og kirke.

Joh 14:23. Apg 2:42. 2 Tim 1:12-14, 2:2, 3:14-17. 1 Joh 1:1-3. Åp 3:20, osv. Konsolidering skjer med dåpsundervisning for udøpte og med det livslange katekumenat i menighetens gudstjenestelige ordninger. Trofast mot den Oppstandnes befalinger, står Guds kirkes unike kjennetegn i sentrum for menighetens liv. Ved dem er den Oppstandne virksom, lokker og drar.

Siden kirkens reformasjon har bibelhistorien, en bibeltro salmebok, Luthers Lille Katekisme med dens katekismeforklaring vært avgjørende hjelpemidler i arbeidet med å formidle den nytestamentlige tro i generasjonsløpet (Ef 3:15f). I kristnes samlinger har Luthers postiller spilt en stor rolle, og likeledes Konkordieboken i rekrutteringen av predikanter. Den jevnlige og planmessige bruk konsoliderer kirkens autoritative læretradisjon fra aposteltiden. Denne observasjon har jeg gjort sin deltagende observatør.

Surrogatløsninger frigjør ikke. De omdanner nådemiddelfelleskap til aktivitets- og meningsfelleskap, og binder menighetsleddene til menneskers kontroll (1 Pet 5:1-3).

Mt 7:24, 26f. Jf Mt 16:12, 23:13ff. 2 Kor 11:5, 13, osv. Jf Mt 16:22f.

28. En bevitnet Jesus-historie i fortid begrunner kirkens bekjennelse til den treéne Gud i alt hans verk som Skaper og Gjenløser. Bekjennelsen omfatter i nåtid gudmennesket Jesus ved Faderens nådeside, virksom i den forsamlede menighet med de handlinger han befalte i begynnelsen med den kommende verden for øye.

1 Kor 15:1f, 1 Tim 3:15f, Mt 25:34, Åp 21:1-4, osv.

En understrøm av håpløshet preger menneskelivet under syndefallets kår, okkupert av synd og død og satans rike. Det sekulær-liberale velferdssamfunn bringer goder for denne verden, men Giveren får lite takk for gaver ufortjent. Håpløsheten rår hvor vantroens helter møter sin egen og andres død med falske trøstegrupper. Guds kirke kjennes på ekte saker.

En evig seier over synd og død og satans rike er allerede vunnet. Seierherren er Guds slaktede Lam. Lydig til døden i Jesu skikkelse gav han seg selv til et eviggyldig offer for verdens synder, ingen unntatt. Derfor bærer han navnet HERREN, navnet over alle navn. Begrunnelsen er ikke fornuftens bevis, men bevitnede kjensgjerninger. Guds vitnesbyrd er Jesu legemlige oppstandelse fra de døde, stadfestet med kirkens kjennetegn fra den oppstandne. Derfor frembærer Guds Ene Hellige kirke det evige takkoffer, for verdig er han all takk for alt sitt verk. (Åp 5 og 7.) Til stede i den forsamlede menighet byr den Oppstandne frem forsoningens evige goder, og hans folk er de som følger ham i tidens løp, hvor enn han går. Med ham i sin midte, bringer apostolatets kirke Den Ene som er alles levende håp.